

УДК 628.073

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Гайдай Г.Г.

Визначені методичні підходи до формування та оцінки інвестиційної стратегії автотранспортних підприємств в конкурентному середовищі.

Methodical approaches are certain to forming and estimation of investment strategy of motor transport enterprises in a competition environment.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання стає все більш актуальним формування інвестиційної стратегії підприємства та оцінка її ефективності. Особливо важливе значення інвестиційна стратегія набуває для автотранспортних підприємств, адже саме без них не може існувати жодна галузь в державі. А враховуючи кризову ситуацію в якій зараз знаходяться автотранспортні підприємства стає зрозумілим необхідність розроблення інвестиційної стратегії для них та доцільність проведення її оцінки. Однією з умов, що визначають актуальність розробки інвестиційної стратегії організації, є її майбутній етап життєвого циклу. Кожній із стадій життєвого циклу організації властиві характерні їй рівень інвестиційної активності, напрями і форми інвестиційної діяльності, особливості формування інвестиційних ресурсів. Розробляється інвестиційна стратегія дозволяє завчасно адаптувати інвестиційну діяльність організації до майбутніх кардинальних змін можливостей її економічного розвитку.

Ще одним істотним умовою, що визначає актуальність розробки інвестиційної стратегії, є кардинальна зміна цілей операційної діяльності організації, пов'язане з відкриваються новими комерційними можливостями. Реалізація таких цілей потребує зміни виробничого асортименту, впровадження нових виробничих технологій, освоєння нових ринків збуту продукції і т. п. У цих умовах суттєве зростання інвестиційної активності організації і диверсифікація форм його інвестиційної діяльності повинні носити прогнозований характер, що забезпечується розробкою чітко сформульованої інвестиційної стратегії.

Слід відзначити, що в різних наукових джерелах автори наводять різний склад процесу розробки інвестиційної стратегії. Таке різноманіття підходів до процесу формування стратегії потребує детальнішого аналізу. Для цього складемо аналітичну таблицю (табл. 1.):

Як видно з аналізу, лише етап «Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності» викликає у авторів єдність в думці. Усі інші етапи відзначаються авторами неоднаково.

Процес формування інвестиційної стратегії підприємства є досить складним і трудомістким, у зв'язку з чим вимагає чіткої регламентації і впорядкованості. У вітчизняній літературі він описується в роботах Бланка І.О. [1], Шохіна Є.І., Бясов К.Т. [2] та інших авторів [3]. Структура підприємства: а) — Бланк І.О. [1], Шохін Є.І.; б) — Бясов К.Т. [2] процесу і загальна послідовність етапів формування стратегії, що пропонуються цими авторами, є цілком обґрунтованими. В той же час залишається не дослідженим формування та оцінка інвестиційної стратегії саме для автотранспортних підприємств, що зумовило вибір теми даної статті.

Як свідчить практика вітчизняних і зарубіжних компаній, в процесі формування стратегії зазвичай проявляються деякі невідповідності або суперечності. У випадку якщо вони виявляються істотними — може бути потрібним повернення до попередніх етапів і вихідних даних з метою їх коригування. Такий процес є цілком нормальним. Якщо ж вказані проблемні моменти відсутні — процес формування стратегії можна вважати завершеним.

Оскільки серед науковців немає однозначної думки щодо етапів розробки інвестиційної стратегії, їх змісту та кількості, то необхідно сформулювати свій алгоритм процесу формування інвестиційної стратегії підприємства. Інвестиційна стратегія підприємства — це інструмент стратегічного планування, й в основу розробки інвестиційної стратегії покладено принципи планування, тому за основу була взята схема процесу

Аналіз складу процесу формування інвестиційної стратегії

Етапи розробки стратегії	Автори							
	Бланк І. А.	Більський І.Б., Дудяк Р.П.	Пересада А.А.	Свобода Т.І.	Штанько Л.О.	Фіщенко О.М.	Удалих О.О.	Непогодіна Н.І.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії	—		+	+		+		
Дослідження факторів зовнішнього інвестиційного середовища і кон'юнктури інвестиційного ринку	+	+		+	+	+	+	+
Оцінка сильних і слабких сторін підприємства, що визначають особливості його інвестиційної діяльності	+	+			+	+	+	+
Визначення інвестиційної позиції організації					+			+
Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності	+	+	+	+	+	+	+	+
Побудова дерева цілей					+			
Визначення інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей підприємства		+					+	+
Аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегічних напрямків та форм інвестиційної діяльності	+					+		
Формування стратегічних альтернатив та вибір інвестиційної стратегії	+				+		+	+
Розробка найдоцільніших шляхів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності			+					
Визначення напрямів фінансування та джерел фінансування	+			+		+		
Підбір інвестиційних проектів з урахуванням стратегічних напрямів й добраних фінансових ресурсів та їх джерел						+		+
Формування інвестиційної політики по основних аспектах інвестиційної діяльності	+							
Розробка системи організаційно-економічних заходів щодо забезпечення реалізації інвестиційної стратегії	+							
Визначення типу і складу інвестиційного портфеля								+
Конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження			+	+		+		
Формування інвестиційної стратегії для забезпечення збалансованого розвитку підприємства								+
Підготовка кінцевого стратегічного плану інвестиційної діяльності		+					+	
Реалізація інвестиційної стратегії		+			+		+	
Розробка стратегічного проекту					+			
Розробка плану реалізації проекту					+			
Організація стратегічного контролю процесу реалізації проекту					+			
Оцінка ефективності процесу реалізації та проведення необхідних коригувань проекту, стратегій, цілей					+			
Оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії	+		+	+		+		
Перегляд стратегії у залежності від зміни зовнішніх умов та становища підприємства				+				

стратегічного планування, надана в роботі [3, с. 32]. Тому, дослідивши різні методики формування інвестиційної стратегії ми пропонуємо процес формування інвестиційної стратегії у вигляді схеми (рис.1).

Таким чином, нами був обґрунтований склад процесу формування інвестиційної стратегії та з'ясовано його зміст.

Сучасний інвестиційний менеджмент налічує досить значну кількість різних показників і критеріїв для оцінки ефективності інвестиційних проектів з метою подальшого прийняття стратегічних рішень. Досить детально вони описуються в роботах Бланка І.О. [1], Бочарова В.В. [4], Гойко А.Ф. [5], Крушвиця-Л.; Мертенса А.В. [6] та інших [7; 5;].

Рис. 1. Процес формування інвестиційної стратегії

До статичних критеріїв оцінки інвестиційних проектів можна віднести ті, при розрахунку яких не береться до уваги чинник часу. До динамічних — критерії, засновані на підході дисконтування грошових потоків. Через недолік у вигляді відсутності врахування чинника часу і переваги у вигляді простоти розрахунку, застосування статичних показників доцільне або для виконання попередньої приблизної оцінки того або іншого проекту, або для оцінки короткострокових проектів (з терміном реалізації менше 1 року при відносно стабільному зовнішньому середовищі).

Для коректнішої оцінки довгострокових проектів мають використовуватися динамічні показники. Існують і інші підходи до класифікації показників оцінки ефективності інвестицій. Так, наприклад, Бясов К.Т. [2] пропонує розділяти їх на прямі (попередні, розрахункові) і непрямі (репутація інвестиційної цінності, експертна оцінка інвестиційної діяльності).

Групи ж непрямих і прямих попередніх, на думку Бясова К.Т., включають такі показники, як загальна сума витрат за проектом, термін бездіяльності, інвестиційна привабливість, термін функціонування проекту, оцінка середовища інвестиційного проекту, оцінка тренда в галузі та інші оцінювальні критерії. Проте слід зазначити, що можливість по ним робити висновки про ефективність інвестиційних проектів викликає певні сумніви. У зв'язку з цим, а також враховуючи той факт, що не всі вони мають чисельний вираз, застосовувати їх має сенс тільки на етапі загального аналізу проекту.

Крім того, роботи деяких авторів, зокрема Азарової А.О., Бершова Д.М. [9], Деренської Я.М. [10], Павленко І.І., Трифонові О.В., орієнтовані на розробку інтегральних показників.

Для виконання оцінки інвестиційних проектів як етапу формування інвестиційної стратегії можуть та мають застосовуватися тільки такі підходи, що відзначаються універсальністю застосування (тобто однаково підходять для оцінки будь-яких проектів і заходів, незалежно від їх суті, термінів реалізації і масштабів), і значення оцінювальних критеріїв яких мають ясне і однозначне трактування. Тому, з урахуванням викладених вище досить істотних недоліків, властивих існуючим підходам до оцінки інвестиційних проектів, а також запропонованих методичних положень, для виконання оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів може застосовуватися альтернативний показник — показник ефективності інвестування (ІЕІ — Investment Efficiency Index). Показник ІЕІ становить собою відношення суми всіх можливих надходжень, пов'язаних з експлуатацією об'єкту інвестицій (реалізацією проекту) протягом

розрахункового періоду, а також його справедливої вартості на кінець розрахункового періоду до суми інвестиційних вкладень в нього з урахуванням графіку розподілу всіх фінансових потоків у часі.

На нашу думку оцінка інвестиційної стратегії повинна здійснюватись на основі наступних критеріїв.

Узгодженість інвестиційної стратегії підприємства з базовою стратегією підприємства. При цьому досліджується узгодженість цілей, напрямів і етапів реалізації цих стратегій.

Внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії. В процесі такої оцінки визначається, наскільки узгоджуються між собою окремі стратегічні цілі і напрями інвестиційної діяльності, а також послідовність їх виконання.

Узгодженість інвестиційної стратегії з зовнішнім середовищем. При цьому оцінюється наскільки розроблена інвестиційна стратегія відповідає прогнозованим змінам економічного розвитку інвестиційного клімату країни, а також кон'юнктура інвестиційного ринку.

Можливість реалізації інвестиційної стратегії з урахуванням ресурсного потенціалу, який мається. В процесі такої оцінки в першу чергу розглядаються потенційні можливості підприємства у формуванні фінансових ресурсів за рахунок власних джерел, а також можливість залучення до реалізації інвестиційної стратегії фінансових, технологічних, сировинних, енергетичних інших ресурсів, що вимагаються.

Прийнятність рівня ризику, пов'язаного з реалізацією інвестиційної стратегії. В процесі такої оцінки розглядають ступені основних інвестиційних ризиків і їх можливі фінансові наслідки для підприємства.

Результативність інвестиційної стратегії. Оцінка результативності інвестиційних програм базується, перш за все, на визначені економічної ефективності їх реалізації. Разом з цим оцінюються і позаекономічні результати, що досягаються в процесі реалізації інвестиційної стратегії.

Формування інвестиційної стратегії на автотранспортних підприємствах з дотримання наведених етапів дозволить упорядкувати процедуру планування капіталовкладень. Це сприятиме покращенню точності планів, мінімізації рівня ризику та підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень.

Висновки. Отже, формування інвестиційної стратегії підприємства потребує досконалого планування всіх етапів її розроблення, для досягнення максимізації прибутку в конкурентному середовищі. Зрозуміло, що формуючи інвестиційну стратегію потрібно враховувати специфіку діяльності та галузь в якій воно знаходиться.

Література

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. — К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, 1995.
2. Бясов К.Т. Основные аспекты разработки инвестиционной стратегии организации [Электронный ресурс] / Бясов К.Т. // Финансовый менеджмент. — 2003. — №4. — Режим доступа до журн.: http://www.dis.ru/library_fm/archive/2003/4/696.html
3. Мескон Майкл. Основы менеджмента / Мескон Майкл, Альберт Майкл, Хефури Франклин; пер. с англ. под общ. ред. Л.И. Евенко. — М.: Дело, 1992 (1994; 1996). — 702с.
4. Бочаров В.В. Корпоративные финансы: Базовые концепции: Управление капиталом: Инвестиции / Бочаров В.В. — СПб.: Питер, 2002. — 574с.
5. Гойко А.Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / Гойко А.Ф. — К.: ВІРА-Р, 1999. — 319с.
6. Мертенс А.В. Инвестиции: Курс лекций по современной финансовой теории / Мертенс А.В. — К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. — 415с.
7. Дамодаран Асват. Инвестиционная оценка. Инструменты и техника оценки любых активов / Дамодаран Асват; пер. с англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. — 1342с.
8. Бень Т.Г. Методи визначення економічної ефективності інвестицій: порівняльний аналіз / Бень Т.Г. // Економіка України. — 2006. — №6. — С.41-47.
9. Азарова А.О. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / Азарова А.О., Бершов Д.М. // Фінанси України. — 2004. — №9. — С.52-57.
10. Деренська Я.М. Формування інвестиційної стратегії підприємств промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом» / Деренська Я.М. — Харків, 2000. — 20с.
11. Крушвиц Л. Финансирование и инвестиции. Сборник задач и решений / Крушвиц Л., Шеффер Д., Шваке-М.; пер. с нем. под общей редакцией З.А. Сабова и А.Л. Дмитриева. — СПб: Питер, 2001. — 320с.
12. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Майкл Е. Портер; пер. с англ. — М.: Альпина Букс, 2005. — 715с.